

Milan Vincetič

TRI JONATANKE

Slabo uro pred večernim vlakom si je postajenačelnik Hubert Zatočil, sicer Čeh, ki ga je sem prignal dekret k.u.k. železnic, ravno gol do pasu pljuskal vodo po namrzlih ramenih, ko so na peronu, na katerem je postajala peščica potnikov, zacvilile zavore. Kar na mokro kožo si je navlekel suknjič in še preden je poskočen voznik priskakljal k zadnjim vratom višnjeve limuzine, je že stal med vrati in tlesnil s petami.

– Gnädige Frau, bitte schön je, da bi ga ja bilo slišati, odrezal plešast voznik in ji nastavil komolec.

Hubertu Zatočilu pa je zaprlo sapo: iz avtomobila, ki so bili v teh krajih prava redkost, je izstopila visokorasla dama v ličnem klobučku, širokem, s srebrno broško zapetem ovratniku in z rokavicami, dolgimi do komolcev. Širok hermelin ji je sicer skrival pol obraza, pa vendar postajenačelnik kot tudi prisotni niso prezrli njene skoraj kričeče šminke in dolgih trepalnic, ki so žmerikale kot počasne plavutke.

Na videz odsotno, pa vendar dovolj prevzetno, je stopila naravnost k postajenačelniku in mu podala roko. Hubert Zatočil ji je seveda poljubil roko skozi rokavico, a ko se je le napol vzravnal, mu jo je že odmaknila.

– Signora kontessa Olga Rinetti, jo je prehitel voznik, ona pa je le za ped sklonila glavo in na videz sramežljivo spustila pogled. Postajenačelnik Hubert Zatočil pa je prebledel: slišal je že bil za to laško grofico, torej ni bila izvita iz trte, pred štirimi leti, ko so dogradili predor, je bila menda med gosti na svečani otvoritvi, da, da, prav gotovo je stala tam v črnini, s temnikastim pajčolanom čez obraz, nek stotnik pa ji je uslužno držal plašč na rokah. Takrat je bila bledeča, skorajda prozorna gospodična, črnina jo je spremenila v drobno žuželko, tokrat pa se preveč očitno zaveda svoje ženskosti, svojih kot jabolko napetih prsi in prodornih oči, pred katerimi so prisotni povešali poglede.

– Signora kontessa išče svojega moža, mu je prevajal – voznik, čeprav je postajenačelnik prikimal, češ italijanščina vendar spada med jezike, ki jih mora kot železniški uslužbenec poznati.

– Pri nas ga že ni, ta kraj poznam bolj kot svoj žep, je odvrnil.

– Na vas je, zato pa sva tu, da ga najdete, gospod, je požvečil voznik. Kot da bi ga razumela, je začela brskati po svoji torbici in že čez hip se je v njeni dlani znašla rjavkasta podoba moža srednjih let z redkimi, nazaj polizanimi lasmi in pristriznenimi brčicami, ki so se v koticah ustnic že začele zvijati.

– Njen pokojni mož, gradbeni inženir Demetrio, se je usulo iz voznika, baje je končal ob neki nesreči v vašem predoru...

– Mojbog, se je postajenačelnik prijel za glavo, saj sem vendar prišel dobra

dva meseca po odprtju proge... In ta vaš mož. Seveda grofici ni ušla očitna Hubertova zadrega in čeprav ni razumela njegovega jezika, nekakšne povlečene češčine in slovenščine, je dojela, da sta šla predaleč.

- La tomba, je izustila s posebnim naglasom.
- Grob, je povlekel za njo voznik in ji nastavil komolec.

Potniki, čeprav so stali nekaj korakov vstran, so začeli stikati glave in skrivaj kazati na ropotajočo limuzino, večer pa se je vse bolj in bolj gostil, hruška na peronu je predla, grofica pa je pritisnila glavo na tresočo se šipo in skoraj neopazno pomahala.

- Kmalu vas spet obiščemo, gospod postajenačelnik, je moral zavpiti šofer, Hubert Zatowil pa je nagonsko tlesnil s petama in salutiral.
- Laška je, je čiknil v brado, samo tega mi je bilo še treba...
- Laška, Laška, pa še prava Laška, je pristopil kramar z razmrcvarjenim očesom, pa še kako predla bo ta mačka, Hubert, ta Laškica...

Hubertu Zatowilu se je vse skupaj naličilo kot grde, privoščljive sanje, saj se je vso noč v krčih prebujal, poleg vsega pa je naslednje jutro vstal tako prežet in zbit, da bi bil najraje poklical deželnega železniškega načelnika in ga poprosil za dopust. Kajti vso noč je taval po zavitem črevesu, ki je bilo le od daleč podobno predoru, nekje zadaj pa ga je priganjal trgajoč glas, češ Hubert, na tebi je, da izgrebeš kosti tistega laškega gradbenika, s katerim te ne veže ničesar razen njegove ošabne, a dostojanstvene vdove, katere vrat, zaviti v muf, je bojda še od sinoči pordečen od voznikovih poljubov.

Naj se je še tako branil, grofičin lik mu je neusmiljeno poplesoval pred očmi: njene malce preveč poudarjene mesnate ustnice, jamica na ličnici in mlečno kamenita polt, dišeča po marcipanu, mu je burkala kri in domišljijo. Včasih se je kar slepo zazrl v prazno blagajniško okence, za katerim so postajali potniki z velikimi košarami, kovčki ali celo kletkami za kokoši, da bi uzrl med njimi to signorino kontesso, o kateri že poldrug mesec ni ne duha ne sluha. Pred spanjem mu je motovilila v glavi inženirjeva podoba, njegovo koščeno, izbrito lice in pomadasti lasje, včasih se mu je prislil hupajoč avtomobil in osladen voznikov glas, češ, prispela sva, signora kontessa, postajenačelnik je bojda že nestrpen.

Po drugi strani pa mu je kar prijalo to zlatočasje: drevnel je v svojih prebujenih čustvih, megličast postajal po peronu in se predajal zgodnjemu soncu. Slutil je, da nista pozabila nanj, da ne more in ne sme biti le kolešček v voznikovi žepni uri, katere zlata verižica je bingljala iz naprsnega žepa kot kačica. Če se oglasita, jim bom že natvezil, da sem poskušal vse, kar je bilo v moji moči, da pa še ni odziva, vsi so le obljubljali v prazno, jecljali v slušalko, da pač ne morejo do vseh arhivov, ki da so v rokah odsotnega načelnika deželne uprave.

- Pa stopite kar naravnost k njemu, čeprav nimate pooblastila, ga je zviška premeril voznik, vaša dolžnost je, pa tudi obljubili ste, da ustrezete grofici želji, kajne?

Hubert Zatowil pa se je le prestopil in malo je manjkalo, da ni temu važiču zabrusil v obraz, naj kar pljune v roke in zavihti kramo ter pregrebe tisti prekleti predor, kajti njegova služba ter poklic vendar ne spadata v pogrebne zadeve.

- Vse to spada v državni resor, dragi moj, je zahlinil voznik.
- Pa si najemite detektiva, se je vznejevoljil Hubert, če vam je kaj do tistih kosti...

- Ne meni, spoštovani gospod Hubert, njej so, če že temu pravite kosti, več kot relikvija. In navsezadnje - signora kontessa si je izbrala prav vas!

Huberta je polila vročica, zamižal je in stisnil ustnice in še preden se je zavedel, je v rokah tiščal zajeten zavojček, prevezan s svileno vrvico.

Od presenečenja ni zmozel niti steči za hropajočo limuzino, katere luči so po mačje zatipale v zgodnji mrak.

Najprej si je z lugom zdrgnil roke, potem pa se lotil svilenega metuljčka. S posebno slastjo je iskal vozliček, in ko ga je končno našel, ga je izbezal z bosancem, nožičem, ki si ga je deval celo pod vzglavnik, da se je – začuda – kar sam razpletel.

– Morda pa mi je le nastavila past, si je mrmral in začel prekladati časopisne izrezke.

Res je: z dokaj opaznimi mastnimi naslovi so poročali o nesreči, ki se je pred sedmimi leti pripetila v tem njegovem predoru, kar nenadoma je popustil opornik in zemlja je zasula šesterico, med njimi tudi ing. Demetria Rinettija (1872–1904), ki se mu je smehljaj iz malce preveč načičkanega okvira.

Druge je kar odrinil, njega pa si zataknil za ogledalo. Potem se je lotil jabolka. Že od včeraj se je bilo sušilo na njegovi pisalni mizi, celo popackalo se je s črnim, zato ga je začel lupiti.

– Kar glej, kako se lupi, tunelnik, je v mislih ošnil Demetrievo sliko, kar glej in ne kokodakaj mi, da zemlja ni kot tale jonatanka. Samo pravilno moraš podrezati, vi pa ste hoteli predreti do tečaja, kajne? Zdaj pa te je doletelo. In kje naj iščem tvoje kosti, ha? Potem je zagrizel do polovice. Jabolko se je preklalo, čeljust za hip boleče razklenila, da ga je polotil krč, z desnico je sunil podbradek k nosu, in ko so zobje znova nemoteno zamleli, je pihnil proti Demetriu:

– Porco dio, nisva še postala niti prava kompanjona, pa mi že šteješ grižljaje...

Naslednje jabolko je na slepo prerezal na tri krlhje, postavil vsakega na svojo stran mize in začel napredati:

– Za vsakega od nas treh en krlhelj, le onemu mišjezobcu šoferju ga ne privoščim... Tale, najtanjši, je zate, inženir Rinetti, opečen od sonca pa za vas, gospa grofica Rinetti, tale pa zame, da bo pravično... Potem jih je momljaje premeščal kot fizolčke pri mlinu, vsak je bil deležen vsakega krlhja, a ko je ura poklenkala poldrugo čez polnoč, se mu je eden zmuznil na tla.

– Zate bo še predober, je zaničljivo špuknil postajenačelnik in ošvrknil inženirjevo sliko, ki se je, morda zaradi bližine petrolejke, zvila kot masten časopisni papir.

– Tu so jih morali zagrebsti, je čiknil in si snel obhodno torbo. Tema v predoru, ki je je bil že dodobra navajen, ga ni slepila, pač pa ga je v njej od grofičinega obiska pestil pritajen občutek krivde. Vselej ko je stopal mimo predzadnje niše v predoru, v katero si se lahko zatekel, če te je zalotil vlak, ga je nekaj vznemirilo, v kolenih je klecnilo, po hrbtu zaščemelo, čeprav ni bilo v njej drugega kot star zaboj, kupček peska, kramp in lopata, s katerima je pozimi odstranjeval led s tirnic in sten. Vse bolj in bolj se mu je dozdevalo, da mu v temi sledijo inženirjeve oči, da mu šušljaje sledi, da nekako taca za njim in ga bo zdaj zdaj potegnil za rokav in ga povlekel v luknjo, ki je nekoč rabila kot zračnik, zdaj pa so se vanjo naselile sove, ki da so pravnje znamenje, saj so menda edini pravi čuvarji kosti.

Toda tokrat je moral zbrati pogum, da je zlezal v nišo. Z rokami se je dotikal vlažnih sten, zdelo se mu je celo, da se bo niša odprla v polžasto grobnico in zahreščala nad njegovo glavo z okornim pokrovom.

Daleč za njegovim hrbtom pa se je bleščikal dan, ki ni nikoli zašel v to slepo črevo, le tu in tam, posebno po nevihti, je v ta preprih zavela svežina, da je soliter

zavonjal kot suho žveplo. Kajti po vsakem progovnem obhodu – in vsak dan je moral najmanj dvakrat skozi – je v njem rasla silna zgodba: vse je bilo na mestu, datum, letni čas, polizan dan, stotine samokolnic, težka plast laporja in gline, ki se je zaradi vodne žile sluzila, kriki delovodij in nadglednikov, obisk glavnega italijanskega inženirja Demetria Rinettija, ki je kljub opozorilom silil skozi gozd opornikov, pa nenadno hreščanje prečnikov, šešljanje zemlje, ki se je spreminjalo v bobnenje, vsesplošni nered in vpitje, češ, vstran, vstran, zasipalo vas bo, tu je vodena žila, ki je prekrizala naše račune, gospod inženir, slišite, brž, da ne bo prepozno, moj bog, usulo se je, potegnite ga, rešite, previdno, da mu ne počí tilnik, moj bog, vstran, vstran, jaz sem zdravnik dr. Rindt, le majhna iskrica upanja še tli, sicer pa je tako bolje, ostal bi na vozičku, niti glave ne bi mogel premikati, stekleno bi le buljil v letne čase in ženo, ki bi vidno usihala ob njegovi nesreči, ob njegovi v stol vgrajeni kahli, iz katere bi se slinil pritajen smrad . . .

– Pravite, gospod postajenačelnik, da se je tako zgodilo? ga je oplazila z očmi.

– Kako bi drugače, kontessa Olga, je prikrival rdečico, ves čas, ko vas ni bilo, sem razpredal, če smem biti malce duhovit ob tej vaši žalobni zgodbi, vse tipalke . . . Kot pajek sem prešaril vse urade in načelstva, zlezal sem jim čez glavo in – vidite, splačalo se je . . .

Zapičil se je v njeno oblo koleno, pravnjše zalite prsi, pomagal ji je pridržati plašč, za hip je oplazil njena ramena, začutil je, da je rahlo vzdrgetala in šele ko je sedla in si prižgala okrašt cigaretnik, ji je nalil prvi kozarček likerja.

– Če mi ne bi poslali zavojčka z njegovo sliko, ki sem jo pokazoval okoli, bi prav gotovo prišli zaman, je dodal.

– Ah, ja, je zamencala, to je vendar Filipova ideja. Veste, včasih se mi kar zdi, da mu bom ostala večno dolžna . . . Saj ne pravim, toda . . . Pregibala je mesnate ustnice, puhkala kolobarčke dima, mu dovolila, da ji je dotočil, prekrizala je noge, krilo ji je zlezlo skoraj do kolen, Hubert pa se je kar prepuščal njenim čarom in tonil v mrščavo omamo.

A vselej, ko je izustila Filipovo ime, ga je zamelo: Filip je vendar nespodobno sluzast možic, ki dodobra izkorišča kontessino žalovanje, ga je preževalo, ta njegova priliznjena udvorljivost je prav ogabna, poleg vsega pa venomer brklja po motorju in po taki alabastrni koži ja ne morejo in ne smejo šariti zamaščene šape kakega voznika . . .

– Da niste kaj pozabili? ga je zmotila.

– Ne, ne, se je jecljaje izmotaval, le zgodbo sestavljam. Veste, draga kontessa Olga, vaša zgodba se mora namreč do potankosti pokrivati z zgodbo vašega pokojnega moža, ni res?

Prikimala je. Iz tobačnice je vzela novo cigareto, jo nekaj časa vrtela med prsti in ko se je znašla v ustniku, je Filip že kresljal vžigalnik.

– Pa tudi mojega zavojčka več ne boste potrebovali, kajne? se je našobila.

Filip pa ga je že prehitel. Čez nekaj trenutkov ga je stiskal pod pazduho in ji nastavil komolec, Hubert Zatowil pa je, ko je limuzina kašljaje zajutkala, požrl krepko slino.

– Gotovo so ga bila sama ušesa, je kolcnil in pomahal grofici, ki se je bila nekam predolgo nameščala na zadnjem sedežu.

Ko se mu je kljub pazljivosti zmaknil železni drog, da je gromko zažvenketalo, je Filipa prvič spreletelo.

– Le kaj za vraga počenjata v tisti luknji, je godrnjal, mene pa puščata na tej žarini s to zastavico. Pa ja vendar ne mislita predreti do Amerike . . .

Postajenačelnik Hubert Zatowil pa si je kljub prepihu slekel suknjič. Srajca se mu je lepila na hrbet, že ves dopoldan je mlaskal v beton, da bi izbežal razo plošče, ki bi jo bil moral dvigniti.

– Pa ste res prepričani, da je tukaj? je postajala nejevoljna.

– Bližje mi podržite petrolejko, kontessa Olga, je sopesl, same bleščeče pege se mi vrtinčijo po tleh...

– Potem sva že na pravi poti, je dodala in stegnila desnico s kadečo se leščerbo.

Za hip je ujel njen obraz: bil je povsem spremenjen, med ustnice se je zarezalo nekaj nedoločnega, opazil je, da si jih pogrizava, pa tudi besede, ki jih je sproti požirala mračina, je pogrkavala. Čutil je njen pogled na svojih preznojenih ramenih, odpel si je nekaj gumbov, njene oči so zagrebale po košatih dlakah na prsni, še bolj zaletavo je mlaskal s krampom, da je začel Filip nervozno pogledovati v trebuh temine.

– Pa mislite, da bova opazila, če nama bo pomahal z zastavico...

– Ne mešajte se v pravila železniške službe, kontessa Olga, jo je vroče premeril, o Filipu pa ja ne smeva podvomiti...

– Nikakor ne, gospod Hubert, je odvrnila čez čas in si primaknila leščerbo bliže k telesu.

Oplazila jo je gorkota svetila, rumenkasta medlina ji je silila skoz obleko, tudi ona bi si najraje odpela gornji gumb, pa si je zadnji hip premislila, kajti njegove oči so postajale vse bolj poželjive, posnele bi celo bradavice, ki so kot lešnik silile skozi tkanino.

– Malce se bova odpočila, kontessa, je mrmral in si otiral pot s čela, saj se nama ne mudi tako hudičevo...

– Pa tudi, oprostite mi, Demetrio, je pokazal k tlom, tudi ti lahko še počakaš kak hipček, kajne?

Sedel je na majav zaboju, skelelo ga je v ramenih in rokah, v betonu se je že dodobra poznalo, do večera že bo, ji je odgovarjal v mislih in ji ponudil brisačo.

– Obrišite me po hrbtu, da se ne prehladim, kontessa, jo je poprosil. Obesila je svetilko na toporišče lopate in ga zakrila z odpetim plaščem. Njena roka je postajala vse bolj dražljiva, čutil je, kako ga je zamravljiničilo, obstopila ga je, zadihal je v njeno krilo, in ko je hotela dahiniti, je že v redu, Hubert, se je oklenil okoli bokov, se silovito zakopal vanjo, trznila je, on pa je grobo zašaril med njena stegna, ki so se voljno razkročila, in ko je prirnil do roba nogavic, ga je zadihana odrinila.

– Tega vendar ne smeva, gospod Hubert, je soplela, tega vendar ne smeva, bojim se...

Njeni nohti so se sunkovito zarili pod njegovo lopatico, čutil je, kako so zašivali po koži, slepo ji je dvignil krilo čez popek in jo prislonil ob steno, ona pa se ga je oklenila in se mu zagrizla v uho.

– Tega vendar ne smeva, Hubert, je hropla, ne smeva, Filip tam zunaj...

Tokrat se je v Hubertu preklalo. Spustil jo je, nekam odsotno si je popravljala krilo in lase, začelo ga je skeletu po hrbtu, v kolenih se mu je nabirala žolca, ona pa ga je pogledovala kot zajeta žival, ki se bo zdaj zdaj pognala čez previsoko ograjo.

– Pa bova zmogla, gospod Hubert? je pričela čez čas.

– Ne more biti pregloboko, kontessa Olga, je umirjal glas, samo to ploščo še dvigneva...

Tudi ona je sedla na rob zaboja. Petrolejka je namigljala velikanske sence,

vsak dih se je nekajkrat vrnil, nekje pri Filipu, ki je nejevoljno žmerikal v temo, je prhnila sova, v grofičino krilo pa se je zakotalilo jabolko.

- Vi pa na vse mislite, gospod postajenačelnik, se mu je priliznila.

- Vam ga olupim, kontessa?

Komaj opazno je prikimala. Imela je miren, skorajda speč obraz. Od zadaj se mu je naslonila na rame in zašepetala:

- Le zakaj sem se spustila v to, Hubert?

- Saj ste ga imeli vendar radi, kontessa, se je vrnil njegov glas. Jabolko se je vse bolj belilo. Opazovala je njegove spretne prste in bosanca, ki je potoval pod tanko lupino.

- Pa Filip? se je čez čas zazrl vanjo.

- Ah, ja, kako sva le pozabila nanj, je vzdihnila, ubožček se gotovo na smrt dolgočasi, medtem ko midva rijeva po podzemlju . . .

Njeni močni, beli zobje so se igraje zagrizli v sočivo, ustnice so ga prej izzele, njuni grizljaji so odmevali kot zvečenje pradavne živali, zdelo se je, da bi jonatanki najraje postrgala kot miši, ki sta jih s hrupom prav gotovo izbezala iz skrivališč pod pragovi.

Čez čas je iz torbe izvlekel tretjo jonatanko. Grel jo je v roki, težkal in z laketom drezal v njeno dojko, in ko ga je prizanesljivo odrinila, je pogrknil nekaj takega, kar vrača zdravje in moč, pa tudi rajska niso nič slajša . . .

- Nesite mu to jonatanko, da si ne bo kaj mislil, je zamrmral izpod čela, jaz pa se bom medtem trudil okoli vašega inženirja . . .

Njegov mlaskajoč kramp je preglušil njene topotajoče korake, smeje si je potisnila jabolko za nedra, rekla mu bom, se je hahljalo v njej, Filip, Filip, tri jabolka imam, tri dojke so to, pa niti Hubert niti ti ne vesta za to, začela si je popevkati, skakljati s tirnice na tirnico, jonatanka pa jo je prijetno tiščala, da je ubrala pesmico na star napev:

»Tri jabolka imam,
tri dojke so to,
niti Hubert niti ti
ne vesta za to . . .«

V predoru pa se je lomilo od udarcev, Filip je začel mahati z zastavico in vpiti, naj se vendar umakne, ker strojevodja ni prižgal luči, Hubert se je prilepil v kot, ne zaradi bojazni, temveč zato, da ga ne bi opazili, para in dim sta ga zaslepila, in šele ko se je hrušč polegel, je prijucnilo Filipovo vpitje:

- Mojbog, Hubert, mojbog, kontessa Olga, brž, kontessa . . .

Kar odneslo ga je, spotoma je razbil svetilko in ko je v mračini, ki je še smrdela po premoğu, pokleknil nad grofičino truplo, se je Filip že opotekal proti razriti niši.

- Za božjo voljo, Filip, je zavpil za njim, pomagajte mi jo vendar odnesti, dovolj globoko sem že skopal . . .